

MACHTIGER DAN KENNIS

Yves Petry

Ik ben vier jaar en woon nog steeds bij mijn ouders in. Dat hoeft niet te verbazen. Al mijn leeftijdgenoten verkeren in deze situatie. Bepaalde praktische bezwaren staan de stap naar volledige zelfstandigheid nu eenmaal in de weg. Tot voor kort had ik altijd vrede met deze situatie. Maar sinds enige tijd zit me iets dwars. Ik ben namelijk bang dat ik me fundamenteel heb vergist in de graad en de aard van mijn afhankelijkheid.

Zoals bekend verloopt de biologische evolutie niet altijd onmerkbaar traag. Soms treedt ze schoksgewijs op en recent onderzoek heeft aanwijzingen opgeleverd dat de menselijke soort tegenwoordig zo'n evolutionaire versnelling aan het doormaken is. Steeds meer kinderen blijken te worden geboren met een intelligentiequotiënt dat het IQ van hun ouders ruim overtreft. Niet iedereen wil deze ontwikkeling overigens zomaar erkennen. In conservatievere kringen voeren scepsis en ontkenning de boventoon. In bepaalde landen is het zelfs strafbaar over dit fenomeen te praten. En volgens nogal verontrustende berichten worden in enkele zeer achtergebleven gebieden kleuters die blijk geven van supertalent op gruwelijke wijze afgemaakt als parasieten, als duivelsgebroed of westerse spionnen. Hier bij ons verloopt het debat ook niet altijd even wetenschappelijk maar tenminste wel zonder bloedvergieten. Mijn ouders - progressief, welwillend, toekomstgericht - behoren tot het kamp van diegenen die geloven in het bestaan van superkinderen – tenminste, die indruk had ik toch tot voor kort.

Nog maar een paar weken geleden zat ik aan de ontbijttafel mijn papje te eten toen mijn vader aan mijn moeder een filmpje op zijn laptop toonde waarin een Canadese knul van zeven – ook niet echt meer van de jongsten, vond ik - een oplossing voorstelde voor bepaalde rendementproblemen bij gecontroleerde waterstoffusie. Hij sprak voor een aula vol volwassen toehoorders die hem meer zaten aan te gapen dan werkelijk te luisteren naar wat hij zei.

Ach wat,' deed ik schamper. 'Iedereen weet toch dat als je de verstoring van het magnetisch veld in de derde bindingsfase probeert te compenseren, er altijd energieverlies zal optreden in de vorm van gammastraling. Altijd.'

Vader en moeder keken met grote ogen naar mij, naar het scherm, weer naar mij, naar elkaar en weer naar het scherm. Ik zuchtte. Het zijn geen slechte mensen, helemaal niet, maar die grote, verschrikte ogen van ze wilden me wel eens de keel uithangen. Als ze iets niet begrepen, mochten ze altijd om uitleg vragen. Maar dat deden ze haast nooit. Liever zetten ze grote ogen op van stomme verbazing en misplaatste bezorgdheid.

'Allemaal gebluf. We moeten ons door de media niets laten wijsmaken. Waterstoffusie is de toekomst niet. Goed. Zijn we klaar?' vroeg ik. Het was tijd om naar school te gaan.

Nu ja, school. Diegenen die naar gewoonte worden aangeduid als volwassenen, noemen het een school: een kleuterschool. Ik zag het eerder als een studiecentrum. Het had natuurlijk beter anders geheten. Want een studiecentrum dat De Kapoentjes heette, zou, hoe onverdiend ook, altijd met een geloofwaardigheidsprobleem te kampen hebben. Helaas werd mij en mijn leeftijdgenoten in deze kwestie geen enkele inspraak gegund en we moesten er ons mee tevreden stellen elkaar onderling een andere naam te geven dan die waarmee onze ouders ons hadden opgezadeld. Isaac heette niet echt Isaac. Hetzelfde gold voor Leonardo, voor

Albert en voor Marie. Zelf liet ik me graag Ludwig noemen. Soms, als iemand een stomiteit had uitgekraamd, werd hij door de anderen bij wijze van straf een tijdlang aangesproken met zijn geboortenaam - maar daar hielden we weer mee op voor het echt beledigend werd.

Over het algemeen was de sfeer in het centrum uitstekend, zeker wanneer we aan onszelf werden overgelaten. Vinnige debatten, informatieve discussies over brandende kwesties. Zelfs aan een op het eerste gezicht zo taai onderwerp als de toekomst van de literatuur in de eenentwintigste eeuw wist Franz (zoals wij hem noemden) een uiterst geestige draai te geven. Een mens zou haast nog geloofd hebben in de toekomst van de literatuur...

Dat waren mooie tijden. Maar tegenwoordig is er reden om te vrezen dat ze voorgoed voorbij zijn. Of erger, nachtmerrieachtiger nog: dat ze nooit hebben bestaan.

Het schooljaar was begonnen onder toezicht van juf Maren, die in november werd vervangen door juf Myrthe. Allebei aardige vrouwen, beginnelingen nog, op hun manier best wel intelligent en in elk geval fijngevoelig genoeg om geleidelijk aan te beseffen dat wij niet de peuters waren waar ze ons graag voor hadden gehouden. Alleen spijtig dat hun arbeidsvreugde daar grondig door werd ondermijnd. Van opgewekte, zinggrage kleuterjuffen veranderden ze in krampachtige zenuwpezen, een en al geforceerd enthousiasme. Hun stem klonk vaak pijnlijk onvast wanneer ze ons probeerden aan te zetten tot zogenaamd normale kleuteractiviteit. We hadden soms zoveel medelijden met hen dat we het debat even onderbraken om gehoorzaam onze waterverfkuipjes ter hand te nemen en een blad vol te smeren met blauwe cumuluswolkjes of om een bruinig kliederwerkje te maken waarvan Marie voor de aardigheid beweerde dat het haar mama en papa waren. We hebben echt

ons best gedaan om ons gegiechel te onderdrukken. Maar zowel juf Maren als juf Myrthe waren uiteindelijk te slim om niet te voorzien dat ze voor de gek werden gehouden. We konden hen niet helpen. We konden hen niet eens troosten. Dat zou hun gevoel van overbodigheid alleen maar hebben vergroot. En na de kerstvakantie bleek juf Myrthe op haar beurt plaats te hebben geruimd voor een opvolgster.

Juf Merel is niet iemand waarvan je kunt zeggen dat ze met haar tijd meegaat. Ze leeft in haar eigen tijd. Blindelings laat ze zich leiden door opvattingen die ze eeuwen geleden tijdens haar opleiding als kleuterleidster heeft meegekregen. Mocht ze al op de hoogte zijn van recente ontwikkelingen inzake het IQ van kleuters, dan trekt ze zich daar duidelijk geen lor van aan. Juf Merel ziet kleuters alleen maar zoals die haar horen te zijn, hoort kleuters alleen maar zoals die volgens haar horen te klinken. Als je haar vraagt wat zij van epi-genetische erfelijkheid vindt, dan zet ze je bij wijze van antwoord op het potje. Ik heb het zelf meegemaakt hoe ze mijn voorstel om een kwantumcomputer in de klas te halen begreep als een verzoek om mijn schoenen vast te maken, en dat terwijl mijn veters niet eens los zaten! 'Gekke jongen,' lachte ze en streek me, niet onvriendelijk, door het haar, alsof ik alleen maar om haar aandacht had gebedeld.

Zo doof als een kwartel, zo blind als een mol, dachten wij. Maar ze laat niet met zich sollen, zoals we weten sinds die dag waarop Jane op juf Merel was toegestapt en haar schertsend had vergeleken met een chimpansee - een vergelijking die sterk in het nadeel van de kleuterleidster uitviel. Voor alle veiligheid had Jane haar grapje in het Swahili gemaakt en niet in het Nederlands. Juf Merel, die het voor verlegen gebrabbel hield, boog zich voorover, de wenkbrauwen minzaam gefronst. 'Wat zeg je daar, meisje?' vroeg ze met haar zoetste stemmetje. 'Zeg het maar, hoor.' Toen lieten we

ons gegiechel ongeneerd de vrije loop. Hilariteit alom. Niemand die eraan dacht zich een beetje in te houden.

Ik zal het wellicht nooit vergeten. Het merelmens veerde ineens recht. De plotse spitsbogen van haar wenkbrauwen, de lijnen en de gloed van haar gezicht drukten een onverzoenlijke strengheid uit. Haar keel was ineens rood gevlekt. Haar verwrongen mond spuwde een staccato van ondraaglijke klanken uit dat mij, en mij niet alleen, vervulde van een soort heilige schrik. Juf Merel was kwaad zoals ik nog nooit iemand kwaad had gezien. Het was of het weelderige gewas van onze intelligentie in een paar seconden tot op de wortel werd afgebrand en weggeblazen als as. Totaal onbeschut lagen we te bakken in het oog van haar woede. In een reflex van onderwerping schoten ik en alle anderen in de houding die ze ons op schelle toon oplegde: kaarsrecht op onze stoeltjes gezeten, de ellebogen op het bankje en een gestrekte wijsvinger in een mondje-toe-gebaar tegen onze lippen gedrukt. Minutenlang moesten we zo blijven zitten. Het was muisstil in de klas. Het bloed gonsde in mijn oren. Pas na enige tijd durfden we elkaar tersluiks weer aan te kijken. Links en rechts stonden een collega de tranen in de ogen en, het spijt me het te moeten zeggen, dat was ook bij mij het geval. Dappere Isaac deed een poging om schalks te kijken zonder zijn gezicht te vertrekken. Dat gaf me weer een beetje moed. Maar ik was onthutst toen ik Jane, de aanstichtster van onze ellende, nog rechter dan kaarsrecht zag zitten met de wijsvinger maximaal gestrekt voor haar mond, de blik strak naar voren gericht, als een toonbeeld van gehoorzaamheid, een voorbeeld voor de hele klas.

Toen brak er iets in mij. Het was buitengewoon demoraliserend om de ijver, ja, de gretigheid te zien waarmee Jane gewoon weer Femke werd. Ze leek zich niet eens schijnheilig te gedragen, ze gaf zich zonder reserve over aan de stompzinnigheid van het Femke-zijn, alsof ze daar heimelijk altijd al naar verlangd had.

Juf Merel haat de toekomst, ik heb er geen andere woorden voor. Maar dat durf ik hooguit op fluistertoon te zeggen en pas nadat ik me ervan verzekerd heb dat ze niet in de buurt is. Wanneer ze me kan horen, bezig ik tegenwoordig peutertaal. En ik niet alleen. Ook Albert, Franz en Leonardo bazelen in haar bijzijn alsof ze nooit iemand anders zijn geweest dan Kamiel, Seppe en Jeroen. De angst voor haar zit er bovendien zo diep in dat we bijna continu het gevoel hebben dat ze niet ver weg is. Ook wanneer ze zich niet in ons blikveld bevindt, zijn we op onze hoede. De afgelopen dagen heb ik zelfs geen echt contact meer met mijn vrienden gehad. Ononderbroken hingen ze de kleuter uit terwijl ik niet anders durfde dan het spelletje mee te spelen.

Ben ik de enige die zich hierover verbaast en onder deze toestand lijdt? Ik herken mijn klasgenoten nauwelijks nog. Hoe lang zal ik deze verbazing volhouden als ik haar met niemand delen kan? Zal ik mij uiteindelijk gewoon maar moeten neerleggen bij de nieuwe situatie? Ik voel hoe een zekere twijfel al is binnengeslopen en vraag me af of ik me niet afschuwelijk heb vergist in mijn vrienden en mezelf. Zou het kunnen dat ik al die mediaberichten over superkinderen gewoon verkeerd begrepen heb? Dat ik me al die tijd heb laten verblinden door kinder-lijk-narcistische superioriteitsgevoelens? Wie weet zijn mijn gedachten in werkelijkheid nooit iets anders geweest dan de peutergedachten waar juf Merel ze voor houdt.

En toch... stel dat ik me onze genialiteit inderdaad alleen maar heb verbeeld. Wat kan dan mijn verdriet verklaren, het gevoel dat er iets kostbaars verloren dreigt te gaan? Waarom vond ik het zo schokkend mijn ouders gisteren tegen elkaar te horen zeggen wat voor een geweldige juf ze dat mens vinden? Het deed me huiveren alsof ze hun tevredenheid hadden uitgesproken over onze collectieve terugval in de middeleeuwen.

Misschien moet ik gewoon de feiten aanvaarden zoals ze zijn en

zoals juf Merel ze ons nog eens duidelijk aan den lijve heeft laten ondervinden. Onze handjes zijn nog niet zo handig, onze bewegingen niet zo gecoördineerd als zou moeten. Dat is tenslotte de reden waarom wij nog steeds bij onze ouders inwonen. Maar het ergste is dat we vrijwel nooit in staat zijn de tranen te bedwingen die zich aandienen na alweer een onvermijdelijke val- of bots- of struikelpartij. Tot op zekere hoogte had ik met die overdreven lichtgeraaktheid leren leven als met een onschuldig tekort dat niet van wezenlijk belang was. Maar nu begint het me te dagen dat het een fatale ontwerpfout is die door juf Merel wordt uitgebuit. Ik beseft dat juist dit onoverwinnelijke gebrek aan zelfbeheersing de zwakte is waaraan zij haar onoverwinnelijke macht ontleent. Eén priemende blik van haar, en onze ogen schieten vol. Eén kwaad geluid, en schuld en schaamte verslappen ons zodanig dat we ons gedwee in een hoekje laten zetten. Zelfs al waren we superkinderen, onder deze omstandigheden heeft dat weinig zin. We hadden later moeten geboren worden, in een toekomst waar baby's ter wereld komen met een gestel dat past bij hun zelfbewustzijn. Op het juiste moment, als de tijd rijp is, daal je af langs het geboortekanaal, je laat jezelf als het ware uit. Je voert een kort gesprek met je ouders, voor zover aanwezig, in de taal die je al in de moederbuik hebt geleerd. Je bedankt hen vriendelijk voor het geleverde werk. Verder niet te veel gedoe. Misschien eerst nog een paar medische testen, en vervolgens ben je weg, het avontuur tegemoet. Als een gepantserd reptielenjong dat soepel wegzwemt uit zijn ei. Geen kindertijd, geen tijdverlies, niemand die tussen ons en onze intelligentie in komt staan. Maar laat ik ophouden mezelf te kwellen met fantasieën die niets te betekenen hebben onder het bewind van juf Merel. Ik ben vier jaar. De krokodil waarmee ik speel is van plastic. Het zou alles veel eenvoudiger maken als ik mezelf toestond dat te vergeten.
